

Vycházet s nepohodlím

Proč? Bylo to moc organizované nebo moc zacílené na výkon? Zabíralo by to moc času?

Přestalo mi to celé nějak dávat smysl, honit se furt do kola na oválu kvůli lepšímu času. A samozřejmě že to zabírá prostor pro to dělat něco zajímavějšího. Našel jsem se ve světě múz, objevil jsem umění a ten svět mi začal připadat obrovsky dobrodružnej a svobodnej a plnej neomezených možností. Navíc do toho přišla revoluce, jsem ročník 73, takže mi bylo šestnáct, chodil jsem do druháku na gymnáziu, a přesně zjara 89 jsem pověsil tretry na hřebík. Změna přišla přesně do toho, kdy už jsme si začali uvědomovat, že to je tady fakt na nic, a v tu ránu to začalo povolovat a nakonec to prasklo. Byl to tak trochu zázrak, popravdě se s tím ani moc nepočítalo, nevypadalo to zrovna, že by se tehdejší systém mohl tak pěkně, rychle a nenásilně zhroutit. Pro nás to byl nesku-tečně dobrý timing, že ty komandírové nám dali jen přičuchnout tomu svému smradu a v tu ránu jim to celý zvadlo. Ale můžu ti říct, že jen ten závan zdegradovaného marasmu, tý bezvýchodný šedi, tý unifikovaný a uniformovaný průměrnosti mi stačil k tomu, abych to nadosmrti nenáviděl.

A to nemluvím o tom, jak doslova brutálně zmrvili potenciál a životy generace mých rodičů a prarodičů! No nic... Začal jsem fotit, tátovou Praktikou, trávil jsem stovky hodin ve fotokomoře, miloval jsem to soustředění a jistou magii, kterou ten proces v sobě má. Ale po čase mi ta fotka přestala stačit, neboť povětšinou

vlastně jistým způsobem zobrazuje to, co už existuje, jen v různém světle. Došlo mi, že pro mě bude daleko zajímavější do reality přidávat nějakou další. A protože obraz je pořád jen 2D, nadchnul jsem se později pro trojdimenzionální výpověď. Tam byl ten zlom. A pak už jsem si šel tak nějak umanutě za svým.

S houževnatostí cepovanou na tartanu.

Tak nějak. Aspoň k něčemu to sportování je, protože to tě jistým způsobem formuje a vybaví tě takovou tou zátopkovskou zarputilostí. Protože ono to bez vůle vlastně nejde. Talent je málo. Platí to pro každý obor, v kterém máš bejt dobrej, prostě a jednoduše tomu musíš strašně moc obětovat, dělat po nocích a musíš přemáhat únavu a nesmíš být línej, jinak to nevznikne, prostě se to nestane. Můžeš si vymýšlet bůhvíco, můžeš si kreslit, můžeš o tom klábosit, nápady, to má kdekdo, ale teprve při jejich materializaci ti nezbyde než být jako Zátopek. S rukama na prsou a tak trochu v křeči. Atletika tě nastaví, že už to nějak do cíle dorveš a třeba nevyhraješ, to je jedno, ale nějak doběhneš a při tom se ti vyplaví endorfiny a adrenalin. Vnitřně tě námaha buduje, ani o tom nevíš. Překonávání bolesti a nepohodlí se vlastně děje v různých formách každému, nejen velkým sportovcům. Třeba starej člověk taky musí každodenně překonávat únavu a bolest. Ty sám budeš večer unavený. Pomohlo mi, že jsem se s nepohodlím naučil vycházet. Protože v umění musíš taky vydržet nepohodlí. Pracuješ po nocích, musíš nakládat a vykládat auta, tahat materiál, uklízet a vykonat strašně moc činností, které nejsou romantické.

Jsi manuálně zručný?

Nemyslím si. Ne, ne, vážně, to je tak, že kdybych se měl poměřovat s nějakýma fachmanama, ať už v oboru truhlářském, či obrábění kovu, v robotice nebo v mechanice, samozřejmě mě strčí do kapsy. Mně často lidi právě tohle podsouvaj, že musím bejt šikovnej, ale když se podíváš, co se dělá v současné, byť amatérské robotice, tak to je prostě strašně daleko. Ale umění tímhle směrem k dokonalosti úplně nejde, a proč by taky mělo? Čím je to upatlanější, tím je to vlastně zajímavější, to je naše výhoda. Zakládám si na tom, aby nám to tady prošlo rukama, protože to považuju za zcela zásadní. Protože když to jenom načrtneš a necháš vyrobit někoho jinýho, tak se z toho velmi snadno vlastně vytratí něco strašně podstatnýho.

Takže my tady vyrábíme devadesát procent věcí, jen z technologických důvodů si třeba něco musíme nechat částečně udělat jinde, například nyní odlitek osmimetrový sochy z hliníku. Ale předtím nám to musí tady projít rukama do nejmenšího detailu, potom z toho máš i deseti, stonásobně větší radost, protože jsi se tím protrápil sám. Nebo když chci udělat například mluvícího havrana, tak třeba neumím naprogramovat servomotory tak, aby byly sladěny se zvukem a pohybem zobáku. V takovém případě se obracím na génia Milana Guštara, ale zase všechny ty motorky a táhla nějak uděláme, propojíme a ono to pak funguje, a docela dobře. Akorát to musíš před výstavou a po výstavě servisovat.

Kde se vzal mluvící havran? To je ten od Poea, co kráká Neveerrrr morrrre?

Uhranuly mě schopnosti inteligentního přemýšlení opeřenců, a havrana konkrétně. Vymýšlí strategie, je schopen podle nich jednat. Proto je napříč kulturami ztotožňovaný s magií, považovaný za čaroděje nadaného moudrostí. Všude na světě ztělesňuje vědění a nadpřirozené schopnosti. Ostatně, jestli se dobře pamatuju, tak Rumburak, tedy Jiří Lábus, funguje jako havran i v Arabele. Někteří havrani se naučí pár slovíček, jako papoušci. Pro mě byla krátká cesta k tomu si havranovu všehoschopnost přisvojit a použít ji v umění, ve sochařství. Když jsem přemýšlel, co ho naučím říkat, snažil jsem se představit si, jak by postupoval samotný havran, kdyby odposlouchával slova, co znějí ve společnosti. Reklamní slogany. Svět reklamy redukuje jazyk do několika málo slovních spojení, která mají udeřit hřebíček na hlavičku. *Let's make things better! Just do it!* Když to urveš korporátům od huby a přenesesh do absolutně odlišného kontextu, havranovi do zobáku, má to metafyzický přesah.

Kde jsi vzal prvního havrana?

Sehnat havrana zní jednoduše, ale tak snadné to nebylo. Protože člověk vždycky spěchá, nebo spíš já jsem uspěchanej, když mám ideu, potřebuju ji co nejdříve zrealizovat. Nemohl jsem po bazarech ani jinde havrana sehnat. Našli jsme ale ornitologa, který pracoval na letišti, tuším v Českých Budějovicích. Rastík tam vyjel, ornitolog měl havrana ještě živého. Když jsme řekli, že živého nechceme, odpověděl, že havran je živý jen dneska, nazítří ho použije jako